



Освітня реформа як відчайдушний крок

Олексій ЛУЦЬКИЙ,
Микола БЕЛОКОПИТОВ (фото).

У палких дискусіях учасники парламентських слухань на тему: «Доступність та якість загальної середньої освіти: стан і шляхи поліпшення» намагалися оцінити, чи правильним курсом модернізується освітня галузь.

44



Володимир РИБАК



Дмитро ТАБАЧНИК

Український парламент завжди приділяв серйозну увагу державній політиці в галузі освіти. Так, перші парламентські слухання з цієї проблематики відбулися, нагадав у вступному слові **Голова Верховної Ради Володимир РИБАК**, ще 1995 року. За їх підсумками було підготовлено й ухвалено нову ре-

дакцію Закону «Про освіту», закони «Про професійно-технічну освіту», «Про загальну середню освіту», інші закони прямої дії, що визначають державну політику всіх ланок освіти.

Проте через повільне оновлення навчально-матеріальної бази, незавершеність державної цільо-

вої програми «Шкільний автобус», комплекс проблем, що стосуються інклюзивного навчання дітей із особливими освітніми потребами, умови для якісної освіти ще не створено. Тож Голова парламенту сподівається на віддачу парламентських слухань у подальшому у вигляді законодавчих актів.

Задекларувати легше

– Протягом перших місяців роботи нового уряду в 2010 році міністерство підготувало й внесло на розгляд Кабінету Міністрів 37 нормативних урядових актів. Серед них – 5 нових державних цільових програм розвитку дошкільної освіти, підвищення якості природничо-математичної освіти, впровадження інформаційно-комунікативних технологій у навчальний процес, удосконалення позашкільної та професійно-технічної освіти. Така величезна кількість освітніх ініціатив іще ніколи не розглядалася урядом за роки незалежності України, – оптимістично розповів **міністр освіти і науки Дмитро ТАБАЧНИК**.

Розповів він і про специфіку затверджених урядом нових державних стандартів початкової, базової та повної середньої освіти. Так, із 2 класу запроваджено вивчення інформати-

ки, з 1-го – іноземної мови та з 5-го – другої іноземної.

– У нових стандартах нарешті досягнуто паритет між природничо-математичними та суспільно-гуманітарними дисциплінами. У нещодавно затвердженій новій концепції профільної освіти, яка почне впроваджуватися з 1 вересня 2018 року, також чимало прогресивних ідей. Це значне посилення автономії школи в розподілі навчального часу, можливість створення індивідуальної освітньої траєкторії для кожного учня, впровадження професійних проб для усвідомленого вибору майбутньої професії.

Міністр запевнив, що профільне відомство виконає доручення Президента України ліквідувати черги на влаштування в дитячі садки й упродовж двох років створить 100 тисяч нових місць у садках. Іще одне завдання, визначене в нових соціальних

ініціативах Президента «Діти – майбутнє України»: охоплення позашкільною освітою має зрости від 40 до 70 відсотків загальної кількості учнів.

Насамкінець Дмитро Табачник торкнувся ключового питання – підтримки розвитку освіти відповідними коштами.

– Скажу відверто: проводити реформи в економічну кризу складно, це відчайдушний крок. І зрозуміло, що основна проблема – це фінансування. Як міністр, я – за здійснення всіх виплат, передбачених статтею 57 «Гарантії держави педагогічним, науково-педагогічним працівникам та іншим категоріям працівників навчальних закладів» Закону України «Про освіту». Та ми розуміємо, чи реально миттєво віднайти в бюджеті 58 мільярдів гривень. Задекларувати легше, – зазначив міністр освіти і науки.

Замість долати бідність...

Голова Комітету з питань науки і освіти Лілія ГРИНЕВИЧ (фракція ВО «Батьківщина») зауважила, що наразі єдиним об'єктивним мірилом навчальних результатів, які можна порівнювати в масштабах країни, є дані зовнішнього незалежного оцінювання. Зокрема, впродовж останніх п'яти років постійно збільшується розрив між результатами ЗНО дітей



Лілія ГРИНЕВИЧ

із сіл та міст; у загальноосвітніх школах міських депресивних територій та школах нового типу, які мають поглиблене вивчення окремих предметів.

– Рік у рік держава перекладає на батьків дедалі більшу частину видатків, необхідних для забезпечення загальної середньої освіти. У школах, де батьки учнів мають більше грошей, є можливості для здобуття кращої освіти, де ні – там немає сучасних посібників, тече дах, гірші якість навчання й умови праці для педагогів. Отже, замість долати бідність, українська освіта відтворює її, – зробила висновок Лілія Гриневич.

Парламентарій розповіла, що нині при профільному комітеті розробляється новий базовий закон «Про освіту». Ключова мета нового законодавства – «перетворити середню освіту з чинника соціальної нерівності на чинник соціального просування кожного громадянина, змінити систему соціальної сегрегації системою соціальної мобільності».

Голова комітету закликала повернути в законодавство норму, згідно з якою посадовий оклад учителя має бути не нижчим за рівень середньої заробітної плати в промисловості.

– Оптимізація мережі навчальних закладів звелася до їх ліквідації, особливо на селі. Але дітей із закритих шкіл далеко не завжди переводять до закладів із кращими умовами навчання. Чому? Бо законні кошти не інвестують в опорні школи освітніх округів, – зазначила вона.

Парламентарій запропонувала збільшити видатки на загальну середню освіту з 3 до 4 відсотків ВВП, адже саме її безкоштовне здобуття гарантується державою.

Лілія Гриневич висловила сподівання, що ініціативу Президента України про повне покриття всіх шкіл ширококомунікаційним Інтернетом буде виконано. Адже нині до всевітньої мережі підключено лише 45 відсотків шкільних комп'ютерів, що робить їх «коштовними меблями».

...І здатність навчатися протягом життя

Президент Національної академії педагогічних наук України Василь КРЕМЕНЬ відзначив факт позитивних зрушень у системі середньої освіти і як наслідок – успіхи, про що свідчать результати міжнародних порівняльних досліджень. Промовець наголосив на потребі оновлення законодавчої бази галузі. Його слід розпочати з підготовки цілісного системного закону «Про освіту». На думку вченого, до пріоритетів у діяльності загальноосвітніх навчальних закладів і оцінювання їх якості слід віднести вміння учня творчо й критично мислити, самостійно здобувати нові знання й використовувати їх у практичній діяльності, здатність навчатися протягом усього життя.

– Перші кроки в цьому напрямі зроблено. Мається на увазі компетентнісна орієнтованість підготовленого під керівництвом Міністерства

освіти і науки та за участю академії нового стандарту загальної середньої освіти, – зазначив промовець.

Насамкінець Василь Кремень озвучив цікаву ідею: віднести вчительську спеціальність до категорії творчих і здійснювати відбір до педагогічних навчальних закладів, окрім іншого, на основі спеціального тесту на потенційну здатність абітурієнта бути вчителем.

Учитель інформатики Дніпропетровського ліцею № 100, переможець конкурсу «Вчитель року-2013» Євген МОТУРНАК розповів, що з 2010 року на Дніпропетровщині функціонує єдиний освітній інтернет-портал *dnepredu.com*. Це зведена інформаційна база даних усіх шкіл і дитячих садків регіону. Протягом 2011–2012 років на Дніпропетровщині реалізовано проекти електронного шкільного журналу, а

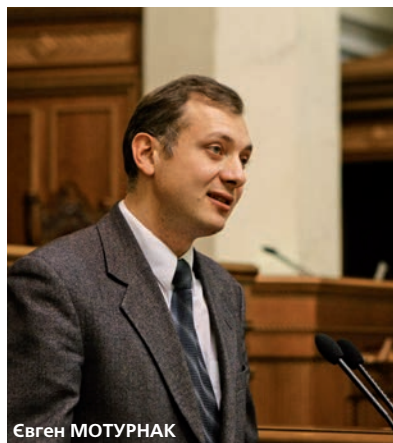
також електронної школи для обдарованих дітей, де понад 2 тисячі учнів здобувають поглиблені знання через спеціальний веб-портал. Проект «Електронна інтернет-школа для дітей із особливими потребами» містить понад тисячу веб-уроків.

Голова Харківської обласної державної адміністрації Михайло ДОБКІН нагадав: саме Харківська ОДА ще 2010 року перша в Україні ініціювала поглиблені медичні профілактичні огляди школярів, і нині цей досвід поширено на загальнодержавний рівень.

Він розповів, що впродовж останніх трьох років для сільських шкіл області придбано 3750 комп'ютерів: 643 – за рахунок державного бюджету, понад 3 тисячі – за кошти обласного та місцевих бюджетів. Також за рахунок різних джерел фінансування в області з'явилося 98 шкільних автобусів.



Василь КРЕМЕНЬ



Євген МОТУРНАК



Михайло ДОБКІН

Дайте 10 відсотків ВВП!

– Нині зведений бюджет Донецької області з галузі освіти становить майже 40 відсотків від загального бюджету області. Це вже край. 15 шкіл мають наповненість менше 10 учнів, 28 шкіл – менше 40 учнів, майже половина сільських шкіл – менше 100 учнів. Це неефективно й згубно як для кошторису, так і для якості навчання. Тільки за останні 5 років кількість учнів у області зменшилися майже на 100 тисяч осіб, а мережа шкіл залишилася без змін, – підкреслив **начальник управління освіти і науки Донецької обласної державної адміністрації Юрій СОЛОВІЙОВ**. – За таких умов фінансування ми не можемо розвивати та оновлювати матеріально-технічну базу шкіл, підтримувати та заохочувати простого вчителя. Ми на межі, тож повинні чітко визначитися: або змінюємо формульний підхід до визначення видатків за міжбюджетними трансфертами (бо нині ми не покриваємо фактичних витрат), або змінюємо законодавство в частині ліквідації малокомплектних шкіл.

– На яких цінностях виховують дітей? Виявляється, на загальнолюдських. Саме такий принцип пронизує всі останні нормативно-правові освітні акти. Якби ж загальнолюдські цінності були складовою українського національно-патріотичного виховання, то це можна було б зрозуміти. А коли відкидають усе українське, то це вже є прямою загрозою національній безпеці України, – вважає **президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентина СТРІЛЬКО**.

Наприклад, на її думку, деякі розділи нового підручника з історії України для 5 класу авторства члена-кореспондента Національної академії педагогічних наук Олени Пометун та інших неможливо читати «без брому та валер'янки».

– Про козаків написано, що вони воювали лише з татарами та поляками й жодного слова про боротьбу з царською Росією. А революція 1917 року написана майже з любов'ю. Про Українську Народну Республіку написано так, щоб ніхто нічого не зрозумів. У нових освітніх стандартах відсутній також окремий розділ з історії України, який пропонується вивчати в контексті світової історії, – зауважила промовець.

До теми недофінансування дискусію знову повернув **заступник голови профспілки працівників освіти і науки України Сергій РОМАНЮК**. Він зауважив, що з часу дії Закону «Про освіту» держава жодного разу не виділила передбачені законом асигнування в розмірі 10 відсотків ВВП.

– Через нестачу фінансування на більшості території України не забезпечується виплата педагогічним працівникам винагороди за сумлінну працю та допомоги на оздоровлення. Має місце безпідставне скасування або зменшення вчителям доплат за певні види педагогічної роботи, за виконання обов'язків тимчасово відсутніх колег, – наголосив Сергій Романюк.

Перший заступник голови Комітету з питань науки і освіти Олександр СИЧ (фракція ВО «Свобода») повідомив: виконавча влада ретельно замовчує, що школа виживає винятково завдяки зусиллям ентузіастів, які працюють усупереч волі нинішніх керівників освітньої галузі й недолугій освітній політиці.

На думку парламентарія, для порятунку ситуації слід, зокрема, на законодавчому рівні встановити, що розмір окладу працівника першого тарифного розряду єдиної тарифної сітки не може бути нижчим від рівня мінімальної заробітної плати, а також передбачити пенсію, що становитиме 80 відсотків від розміру зарплатні для вчителя, який відпрацював у школі не менш як 20 років.

Насамкінець (очевидно, відчуваючи недостатній ефект запропонованих заходів) народний депутат запропонував якнайшвидше відправити нинішній уряд у відставку.

Кожен десятий – без роботи!

Дискусію у практичну площину перевела **директор Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України Елла ЛІБАНОВА**. – За демографічними прогнозами чисельності шкільного контингенту на найближчі 10 років, ми бачимо чітке зростання абсолютно всіх [дитячих. – Ред.] груп. Отже, начебто треба будувати нові школи й готувати нові педагогічні кадри. Утім, ситуація в конкретних населених пунктах не є однорідною.

У зв'язку з цим фахівець закликала створити систему регіональних демографічних прогнозів [кількості учнів. – Ред.], які дадуть чітке розуміння ситуації з наповнюваністю шкіл.

Іще одна пропозиція Елли Лібанової – не тільки запровадити в школах професійну орієнтацію учнів, а й забезпечити батьків прогнозами локальних ринків праці. Вона навела цікавий факт: переважна більшість дітей після школи прагне вступити до вищого навчального закладу, але кожен десятий його випускник узагалі немає роботи, а 63 відсотки майбутніх аграріїв, 48 відсотків бухгалтерів і 41 відсоток юристів працюють не за здобутою спеціальністю.

– Дивна закономірність: ніколи жодна влада за такий короткий проміжок часу не робила стільки для освіти, але ніколи

жодна влада не зазнавала такої жорсткої й нищівної критики, – зауважила **голова підкомітету з питань дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти профільного комітету Віталіна ДЗОЗ (фракція Партії регіонів)**.

Серед позитивних результатів у освітній галузі за останні роки вона виокремила: забезпеченість учнів достатньою кількістю підручників і навчальної літератури, відкриття в 2013 році 11 нових навчальних закладів, стабільне фінансування з держбюджету програми «Шкільний автобус», що дало змогу закупити в 2012 році 900 автобусів, а в 2013-му – по-



Юрій СОЛОВІЙОВ



Валентина СТРІЛЬКО



Учасники парламентських слухань

над 400. Парламентарій також підтримала надання адекватної зарплати й соціальних гарантій учителеві, щоб зрештою школи могли проводити їхній кастинг і обирати найкращих.

Про потребу розвивати й усебічно підтримувати спеціальну

освіту, зокрема школи-інтернати – зазначив президент **Всеукраїнської громадської організації «Наукове товариство інвалідів «Інститут соціальної політики» Андрій ШЕВЦОВ**. Проте, що місцеві органи влади не тільки намагаються не фінансу-

вати факультативи, спецкурси за вибором, а й роблять спроби зменшити варіативну складову навчального плану, розповіла президент **Асоціації керівників шкіл України, директор Київської школи № 41 Олена ОНАЦЬ**.

«...Як ліхтар без свічки»

– Очевидно, пані Валентина Стрілько не тримала в руках «Історію України» для 5 класу, адже більш українознавчого підручника неможливо вгадати. Пошлюся на слова автора підручника Олену Пометун, яка написала так: «Наприклад, повагу наших предків до знання відображає прислів'я: «Голова без розуму, як ліхтар без свічки», – викликав оплески сесійної зали коментар **директора Інституту інноваційних технологій та змісту освіти Міністерства освіти і науки України Олександра УДОДА**.

Далі промовець перейшов у наступ на керівництво профільного комітету Верховної Ради й запитав, хто дав їм право казати від імені парламентських слухань, що стан загальної середньої освіти незадовільний, як це написано в проекті рекомендацій. Він пояснив, що нині середня школа перебуває на етапі динамічного реформування, про результати якого можна говорити лише через 5–7 років.

Заступник директора Українського державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді Міністерства освіти і науки Олександр НАРОВЛЯНСЬКИЙ висловився проти надання школі права розробляти свою навчальну програму, проте підтримав можливість вибору підручників та методики викладання на місцях.

Серед його пропозицій до профільних законодавчих актів така: прописати в законі «Про освіту» повноваження громадського самоврядування – ради навчального закладу. Окрім цього, слід надати школі важелі впливу на несумлінних батьків учнів, зокрема переглянувши Кодекс України про адміністративні правопорушення. Ці пропозиції сесійна зала зустріла оплесками.

Методист з іноземних мов районного методичного відділу освіти Бориспільської районної адміністрації Київської області Анатолій ШВАНЦ звернув увагу, що під гаслами запровадження обов'язкового вивчення з 5 класу другої іноземної мови відбувається істотне скорочення часу на вивчення першої іноземної мови для 90 відсотків учнів загальноосвітніх шкіл України.

– Школам наказано за рік збільшити кількість учнів, які вивчають дві іноземні мови в п'ятих класах, із 20 до 100 відсотків. Для довідки: у країнах Євросоюзу цей показник у 2011 році становив менш як 40 відсотків, – підкреслив Анатолій Шванц.

Промовець закликав відмовитися від хибної практики видавати підручники з іноземних мов без залучення освічених носіїв цих мов як мовних редакторів або хоча б рецензентів. На його думку, слід взагалі заборонити видавати підручники масовим тиражем без попередньої апробації в школах і методичних об'єднаннях.

– Двомовність стає нормою в Євросоюзі. У зв'язку з цим суперечки про доцільність чи недоцільність [вивчення другої іноземної мови. – Ред.] не мають жодних підстав, – переконаний **ректор Київсько-**

го національного лінгвістичного університету Роман ВАСЬКО.

Секретар Комітету з питань науки і освіти Олександр ЗУБЧЕВСЬКИЙ (фракція Компартії) звернув увагу, що професія педагога – в п'ятірці найбільш низькооплачуваних в Україні. Сплативши податки, педагог отримує «на руки» від 1900 до 3500 гривень, тоді як у Росії (якщо перевести у гривні) – від 3 до 10 тисяч.

Відповідь на цей закид Міністра освіти і науки Дмитро Табачника така: в 2014 році вдасться підвищити заробітну плату працівникам районних, міських і обласних управлінь освіти, яка не змінювалася вже кілька років.

За наслідками обговорення комітет доопрацює запропонований проект рекомендацій парламентських слухань, який буде винесено на розгляд Верховної Ради.

47

29-30 ВЕРЕСНЯ 2014 РОКУ
ХІІІ МІЖНАРОДНИЙ ТУРНІР ЗІ СПОРТИВНОЇ ГІМНАСТИКИ
КУБОК
ОЛІМПІЙСЬКОЇ ЧЕМПІОНКИ
СТЕЛИ ЗАХАРОВОЇ
ЗА ПІДТРИМКИ: ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ МОЛОДІ ТА СПОРТУ,
КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ,
УКРАЇНСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ГІМНАСТИКИ

Генеральний радіо-партнер
efm
www.efm.com.ua

Офіційний медіа-партнер
ФАКТИ
Спеціалізований медіа-партнер

Офіційний партнер
СПОРТ ЖЕН ПРЕС

Офіційний спонсор
KLEYNOD

Офіційний спонсор
adidas

Офіційний спонсор
McDonald's

Офіційний спонсор
W

Офіційний спонсор
IVOX

Офіційний спонсор
Аліанс

Офіційний спонсор
adidas

Офіційний спонсор
ЕФМ

Офіційний спонсор
Молот

Офіційний спонсор
112

Офіційний спонсор
ORGANIC СПОРТ МЕДІА

Офіційний спонсор
ОБОЗРЕВАТЕЛЬ

Офіційний спонсор
ВНЕ

Офіційний спонсор
КІЕВІАНЕ

Офіційний спонсор
ХРЕЩАТИК

Офіційний спонсор
ІТРАК